 Copyright© 2008 Polskie Towarzystwo Parazytologiczne

Wstępne badania nad parazytofauną zajęcy introdukowanych na teren wyspy Chrząszczewskiej, Pomorze Zachodnie

Preliminary studies on parasitic fauna of hares introduced on the Chrząszczewska Island, West Pomerania

Bogumiła Pilarczyk[1], Aleksandra Balicka-Ramisz[1], Alojzy Ramisz[1], Józef Ciechanowicz[2]

[1] Katedra Higieny Zwierząt i Profilaktyki, Akademia Rolnicza, ul. Dr. Judyma 6, 71-460 Szczecin
[2] Nadleśnictwo Międzyzdroje, ul. Niepodległości 35, 72-500 Międzyzdroje

Adres do korespondencji: Bogumiła Pilarczyk Katedra Higieny Zwierząt i Profilaktyki, Akademia Rolnicza, ul. Dr. Judyma 6, 71-460 Szczecin; E-mail: Bogumila.pilarczyk@biot.ar.szczecin.pl

ABSTRACT. The study were carried out in the years 2006-2007 on 57 semi-free living hares. The faeces of these animals were examined by the flotation and McMaster methods. All hares were infected with coccidia. Following six *Eimeria* species were found: *E. leporis*, *E. europaea*, *E. robertsoni*, *E. semisculpta*, *E. townsendi* and *E. hungarica*. The invasion of the species *E. leporis*, *E. europaea* and *E. robertsoni* were characterized of the highest intensity. A low infection of two nematodes genera *Trichostrongylus* and *Graphidium* were found too. The study will be continued in the year 2008.

Key words: coccidiafauna, hares, Chrząszczewska Island, West Pomerania

Wstęp

Na przestrzeni ostatnich lat w znacznym stopniu zmniejszyła się liczba zajęcy na terenie Pomorza Zachodniego. W związku z powyższym w różnych rejonach kraju podjęto działania nad introdukcją zająca. Na terenie Pomorza Zachodniego takie działania podjęte zostały przez Nadleśnictwo Międzyzdroje na wyspie Chrząszczewskiej, gdzie od kilku lat nie stwierdzano zajęcy. Jednym z czynników, który może posiadać ujemny wpływ na populację zajęcy są inwazje pasożytnicze. Szczególne znaczenie ma inwazja kokcydiów, którą w dużym nasileniu stwierdzano w przeszłości u zajęcy na terenie Polski [1–4]. W ostatnim czasie wartościowe badania nad parazytofauną zajęcy przeprowadzili w Polsce południowo-wschodniej Gundłach i wsp. [5] oraz Sadzikowski i wsp. [6]. Autorzy ci zwrócili uwagę na wysoką ekstensywność i intensywność zarażenia zajęcy pierwotniakami z rodzaju *Eimeria*. Z prac zagranicznych na uwagę zasługują obserwacje Kutzera i Freya [7] nad parazytofauną zajęcy prowadzone na terenie Austrii oraz Böckelera i wsp. [8] w Schleswik-Holsztynie. Wymienieni autorzy wykazali, że inwazja kokcydiów jest głównym czynnikiem parazytofauny zajęcy. Böckeler i wsp. [8] stwierdzają ponadto, że pasożyty nie wpłynęły na zmniejszenie liczby zajęcy na terenie Schleswik-Holsztyna.

Celem badań była ocena zdrowotności oraz wykonanie badań parazytologicznych na materiale pochodzącym od zajęcy introdukowanych na wyspę Chrząszczewską.

Materiał i metody

Badania przeprowadzono jesienią w latach 2006/2007 na zającach zakupionych z półdzikiej hodowli z nadleśnictwa Świebodzin. Ogółem zba-

dano 57 prób kału, który pobierano z klatek przewozowych przed wypuszczeniem zajęcy. Badania koproskopowe wykonano przy zastosowaniu dwóch metod: flotacyjnej Willis-Schlafa oraz ilościowej McMastera. Gatunkowy skład kokcydiów badanych zajęcy określono w oparciu o cechy morfologiczne oocyst oraz czas sporulacji. W tym celu posługiwano się kluczem Pellerdiego [9] oraz Eckerta [10].

Wyniki i ich omówienie

Wyniki badań zebrano w Tabeli 1. Oocysty kokcydiów stwierdzono u wszystkich badanych zwierząt. Wykazano pewną różnicę w intensywności zarażenia u zajęcy dostarczonych jesienią 2006 a 2007 r. W pierwszym przypadku liczba oocyst w kale wynosiła średnio 68185, a w 2007 r. w 1g kału stwierdzono średnio 3613 oocyst. Sytuacja ta posiada wytłumaczenie w wieku dostarczonych zwierząt. W 2006 r. były to zające starsze, a w 2007 r. zwierzęta były młodsze. W badanych próbach kału stwierdzono 6 gatunków kokcydiów: *E. leporis*, *E. europaea*, *E. robertsoni*, *E. semisculpta*, *E. townsendi*, *E. hungarica*. Największą intensywnością charakteryzowała się inwazja *E. leporis*, a następnie *E. europaea* i *E. robertsoni*. Najmniej oocyst w 1 g kału stwierdzono w przypadku *E. hungarica*. O wysokiej ekstensywności i intensywności zarażenia zajęcy kokcydiami informują również Dubieńska [1], Tropiło [4] oraz Sadzikowski i wsp. [6]. O dużej ekstensywności zarażenia zajęcy kokcydiami na terenie Austrii donoszą Kutzer i Frey [7].

Sadzikowski i wsp. [6] stwierdzili również występowanie 6 gatunków kokcydiów, które są identyczne z gatunkami wykazanymi w badaniach własnych. W badanym materiale obok oocyst kokcydiów stwierdzono także jaja nicieni, które wykazano we wszystkich próbach kału badanych zajęcy. Inwazje nicieni charakteryzowały się słabą lub średnią intensywnością, przy czym stwierdzono głównie przedstawicieli z rodzaju *Trichostrongylus* i *Graphidium*. Badania nad inwazją nicieni u zajęcy prowadzili na terenie Wielkopolski Drygas i Piotrowski [11] oraz Czaplińska [12], którzy wykazali, że dominującymi gatunkami były *Trichostrongylus retortaeformis* oraz *Trichuris sylvilagi*. Natomiast Sadzikowski i wsp. [6] stwierdzili u zajęcy w Polsce południowo-wschodniej 4 gatunki nicieni (*Trichostrongylus retortaeformis*, *Trichuris sylvilagi*, *Passalurus ambiguus*, *Graphidium strigosum*), przy czym dominującymi były również wcześniej wyszczególnione *T. retortaeformis* i *T. sylvilagi*. Porównując wyniki uzyskane przez Sadzikowskiego i wsp. [6] z własnymi obserwacjami należy zwrócić uwagę na fakt, że zające introdukowane na wyspie Chrząszczewskiej były częściej zarażone *Graphidium strigosum* – w około 30%, a u Sadzikowskiego w 11–26%.

Literatura

[1] Dubieńska W. 1963. Przyczynek do poznania fauny przewodu pokarmowego zajęcy w województwie zielonogórskim. *Medycyna Weterynaryjna* 19: 136–138.
[2] Pastuszko J. 1961. The occurence of Eimeriinae Wenyon in the hare in Poland. *Acta Parasitologica Polonica* 9: 23–32.
[3] Pastuszko J. 1961. W sprawie odrębności gatunków rodzaju *Eimeria* pasożytujących u królików i zajęcy. *Wiadomości Parazytologiczne* suppl. 7 (2): 305–307.
[4] Tropiło J. 1964. Intensywność i ekstensywność inwazji *Cysticercus pisiformis* oraz *Fasciola hepatica* u zajęcy (*Lepus europaeus*). *Medycyna Weterynaryjna* 20: 592–594.
[5] Gundłach J.L., Sadzikowski A.B., Tomczuk K., Studzińska M.B. 2004. Helmintofauna zajęcy pochodzących z różnych regionów Polski. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, Lublin 59: 123–128.
[6] Sadzikowski A.B., Tomczuk K., Studzińska M.B. 2007. Parazytofauna zajęcy z hodowli kwaterowej. Wydawnictwo Mazowsze, Warszawa.
[7] Kutzer E., Frey H. 1976. Die Parasiten der Feldhasen (*Lepus europaeus*) in Österreich. *Berliner und Münchener Tierärztliche Wochenschrift* 89: 480–492.

Tabela 1. Średnia intensywność zarażenia zajęcy pierwotniakami z rodzaju *Eimeria*
Table 1. Mean intensity of infection of hares with *Eimeria* spp.

Rok	Średnia liczba oocyst w 1 g kału (OPG)					
	E. semisculpta	*E. robertsoni*	*E. townsendi*	*E. leporis*	*E. europaea*	*E. hungarica*
2006	13825 (400–63500)	8294 (100–26400)	8450 (600–49200)	18381 (7900–31300)	18756 (1700–94400)	478 (100–1000)
2007	950 (500–1600)	338 (0–700)	175 (0–400)	1563 (0–3300)	450 (300–700)	138 (0–300)

Explanation: OPG – mean number of oocysts per 1g faeces

[8] Böckeler W., Mokhtari-Derakhshan F.L., Pecher W.T. 1994. On the parasitic infection of hares (*Lepus europaeus*) of Schleswig-Holstein. *Zeitschrift für Jagdwissenschaft* 40: 22–29.
[9] Pellerdy L.P. 1974. Coccidia and coccidiosis. Akademia Kido, Budapest.
[10] Eckert J., Braun R., Shirley M.W. 1994. Guidleines on Techniques in Coccidiosis Research. Cost 89, Commission of the European Communities, Bruxelles.
[11] Drygas M., Piotrowski F. 1955. Materiały do fauny robaków pasożytniczych przewodu pokarmowego zająca *Lepus europaeus* Pall. *Acta Parasitologica Polonica* 3: 377.
[12] Czaplińska D., Czapiński B., Rutkowska M., Żebrowska D. 1965. Studies on the European hare. IX. Helminth fauna in the annual cycle. *Acta Theriologica* 4: 55.

Wpłynęło 14 lutego 2008
Zaakceptowano 24 lutego 2008